

Hvordan jobbe med innovasjon i UoH-sektoren – perspektiv fra UiO

Magnus Gulbrandsen,
professor, TIK-senteret

Presentasjon på NARMAs
årskonferanse, 17.04.2013

magnus.gulbrandsen@tik.uio.no

Om presentasjonen

- Jeg regner med dere allerede kan mye om innovasjon og har diskutert det i går
- Jeg skal likevel si litt mer om universiteters og høyskolars rolle i innovasjon
- Dette blir basert på en vurdering av utfordringer og erfaringer fra UiO
- Spørsmål og kommentarer underveis er bra!
- Mitt mål er å gi noen innspill som kan oppleves som nyttige i en praktisk diskusjon

Om meg

- Har forsket på UoHs rolle i innovasjon siden midten av 1990-tallet
 - Samspill med næringsliv, offentlig sektor og instituttsektoren
 - Kommersialisering av forskning
 - Nytteperspektiver i humaniora, kunst og andre fag
- UiO-erfaringen er knyttet til
 - Forskningsprosjekter, inkl. kapittel om UiO og innovasjon 1960-2011 til jubileumsverket
 - Deltakelse i gruppe som laget handlingsplan i 2012
 - Styremedlem i Inven2 som håndterer ideer fra UiO og Oslo universitetssykehus

Hovedbudskap

Hovedbudskap 1

Innovasjon
er ikke noe
mystisk

- Det er mangfoldig og kanskje litt abstrakt, men ikke mer enn hva «forskning» er
- Det er ikke noe nytt for UoH-institusjoner, men er noe de aller fleste av dem har vært engasjert i siden de ble etablert

Innovasjon
er ikke noe
«for seg
selv»

- Det er nært knyttet til hovedaktivitetene utdanning, forskning og formidling
- Å fremme innovasjon handler om å endre kjernevirksomheten mer enn å gjøre radikalt nye aktiviteter

Hovedbudskap 2

Innovasjon
er ikke noe
truende

- Lærsteder som gjør det bra her, gjør det også bra i forskning og utdanning
- Hvis en bestemt innovasjonsaktivitet har betydelig negative effekter, skal en holde seg unna

Noen
generelle
utfordringer
er å

- styrke personlige og institusjonelle bånd til omverdenen
- bedre kulturen for innovasjon
- vektlegge det i sentrale strategiske og praktiske prosesser

Hva vet vi om UoH-
institusjoner og innovasjon
fra tidligere undersøkelser?

UoH og innovasjon – hva vi vet 1

- UoH-institusjoners bidrag til innovasjon er i hovedsak indirekte
 - Utdanning av kandidater som bidrar til innovasjon når de kommer ut i arbeidslivet
 - Bidrag til en kunnskapsallmenning som danner et grunnlag for senere innovasjon utenfor universitetet
 - Formidling og selvforståelse i samfunnet – og universiteter som en nøytral møteplass for refleksjon og nytenkning
- Ikke likegyldig hvordan utdanning, forskning og formidling foregår hvis målet er å bidra til innovasjon
- Vanlige prosesser er svært viktige: utføre og publisere god forskning, tiltrekke seg gode kandidater og gi dem et godt tilbud

UoH og innovasjon – hva vi vet 2

- Noen bidrag er imidlertid mer direkte
 - Samspill med næringsliv og andre eksterne aktører
 - Kommersialisering av ideer gjennom patenter, lisenser og nyetablering av bedrifter
 - Andre bidrag til praksis ute i samfunnet
- Selv om dette er mindre viktige kanaler for samspill med omverdenen (sammenlignet med kandidater, publikasjoner osv.), krever de likevel handling fra UoH

UoH og innovasjon – hva vi vet 3

- Omverdenen ønsker ofte ikke at UoH skal drive med kommersialisering
 - De vil ha gode kandidater og god forskning publisert i flere kanaler
 - De vil ha moderniserte undervisningsformer
 - Noen forskjeller mellom store og små virksomheter
- Stor variasjon mellom fagområder
 - Innovasjon er ofte noe annet i humaniora enn i helsevitenskap
 - Kanskje har disse forskjellene likevel blitt overdrevet?

Eksempler fra norske empiriske undersøkelser

Eksempel 1 – spørreskjema

- NIFUs universitetsundersøkelse fra tidlig 2000-tall
 - Forskere med samarbeid med og/eller penger fra næringsliv, publiserer vesentlig mer enn sine kolleger
 - Denne sammenhengen finnes i alle fag
 - Også en moderat sammenheng mellom kommersialisering og vitenskapelig produktivitet
- Andre lands undersøkelser har bekreftet dette
- Jf Gulbrandsen & Smeby (2005)

Eksempel 2 – forskerintervjuer

- Intervjuundersøkelse etter lovendringene i 2003 fant to typer av universitetsforskere med sterk interesse for innovasjon
 - Den ene gruppen er mest motivert av forskning, lojal til og engasjert i universitetets støttestruktur
 - Den andre gruppen er skeptiske til universitetet og «forskningsideologien», og de kan ønske å «gå rundt systemet»
- Andre lands undersøkelser har også bekreftet dette
- Jf Gulbrandsen (2005)

Eksempel 3 – casestudier

- Stor longitudinell casestudie fra 2010-2012 fant at store formaliserte samspill mellom UoH og næringsliv ofte opplever utfordringer
 - Symbolsk samspill og bedrifter som faller fra
 - Eierrettigheter og forhandlinger
 - Få problemstillinger som forener UoH-forskning og næringsliv
- Har vi for høye forventninger til slikt samspill? Hvordan håndteres problemene?
- Jf Thune m.fl. (2012)

Hva er det UoH-institusjoner
sliter med å få til – eller gjør
direkte galt – knyttet til
innovasjon?

Hva gjør lærestedene galt?

«Blendet av andres suksess»

- Det er blitt gjort mange mislykkede forsøk på å gjenskape Silicon Valley
- Ofte uten god forståelse av hvilke faktorer som egentlig ligger bak

«Entreprenørskaps-halleluja»

- Ensidige satsinger på å skape nye bedrifter, skrive forretningsplaner osv.
- Ofte drevet fram av personer og enheter med en viss egeninteresse i dette (ikke nødvendigvis galt?)

Flere problematiske strategier

For mye
læresteds-
egen-
interesse

- Innovasjon blir middel til legitimitet og støtte fra omverdenen
- Typisk tiltak er «synliggjøring» av det som allerede foregår

Svake
TTO-
satsinger

- For store forventninger til inntekter
- Preg av «servicefunksjon for alle» i stedet for klare mål og tydelig ekspertise

Og enda flere...

Legge-til-etterpå-tankegangen

- En kan satse på innovasjon uten at det skal endre noe i den grunnleggende virksomheten
- Innovasjon koster ikke noe

Negativitetsfellen

- Innovasjon betraktes som noe truende snarere enn noe som kan styrke kjernevirksomheten
- Stor oppmerksomhet til kritiske enkeltpersoner med skarpe forskningspolitiske ideologier

Hvordan har disse
problemene utspilt seg eller
vært forsøkt løst ved
Universitetet i Oslo?

UiO og disse problemene 1

- Blendet av andres suksess?
 - I noen grad på 1980-tallet (USA m.m.), mindre på 2000-tallet
 - Men har i perioder lært forbausende lite av andre norske læresteder (og er kanskje ikke alene om det)
- Entreprenørskapshalleluja
 - I relativt liten grad, kanskje snarere det motsatte ut fra en forståelse av at UiO er «annerledes»
 - Har kanskje også ledet til et skille mellom entreprenørskap og andre aktiviteter
- Praktiske diskusjoner: hvem er de gode forbildene?
Hvordan organisere entreprenørskap?

UiO og disse problemene 2

- For mye læresteds-egeninteresse?
 - Elementer av «omverdenen forstår oss ikke» er til stede
 - Men UiO (likt mange UoH?) har vært relativt beskjeden i sin synliggjøring og markedsføring (og det er nok bra!)
- Svake TTO-satsinger
 - Tydelig før, fortsatt spenninger
 - Med Inven2 har TTOen betydelig størrelse og ekspertise, men lar resultatene vente på seg?
- Praktiske diskusjoner: hvordan synliggjøre innovasjon? Hvordan organisere TTO-funksjonen?

UiO og disse problemene 3

- Legge-til-etterpå-tankegangen
 - Svært tydelig de siste 50 årene
 - Flere tiltak har vært gode, få har vokst
- Negativitetsfellen
 - Mange teoretiske diskusjoner om «universitetets idé»
 - Har kritikken dempet seg over tid? Eller endret karakter?
- Praktiske diskusjoner: hvordan få innovasjon inn i kjernevirksomheten, og hva kan administrasjonen gjøre her? Hvordan håndtere motstand og «akademiske omkampen»?

Mer om UiOs innovasjonssatsing

Status for UiOs innovasjonsarbeid

- 2013 er definert som innovasjonsåret ved UiO
 - En rekke arrangementer
 - Handlingsplan for innovasjon
- Mange andre pro-innovasjonsmomenter
 - Strategi 2020 vektlegger innovasjon
 - Tydelig støtte fra toppledelsen
 - Lite motstand og diskusjon

Om handlingsplanen

Omfattende
prosess før
vedtak i UiO-
styret juni 2012

- Arbeidsgruppe med forskere og administratorer
- Kunne vært organisert annerledes?
- Høringsrunde internt og eksternt
- Innspill fra rektorat og dekanmøte

Noe uklarhet
om hva planen
skulle være

- Først og fremst politisk-symbolsk?
- Eller et byråkratisk plandokument?
- Erfaringer fra andre handlingsplaner heller mer mot det siste

Relativt
ubetydelig i
praksis?

- Lite penger
- Mest symbolsk ledelsesstøtte?
- Store variasjoner i fakultetenes oppfølging

Andre diskusjonsmomenter fra arbeidet med handlingsplan

- Det er viktig å diskutere hva innovasjon betyr
 - Ulike fagmiljøer kan utfordres til å gi eksempler
 - Denne prosessen vil ta tid
 - Problematisk hvis det hele tiden kommer nye personer inn i prosessen
- Det er viktig å diskutere innovasjon knyttet til
 - Utdanning
 - Forskning
 - Formidling

Avsluttende betraktninger

- Vellykket og tett samarbeid mellom administrativt og faglig ansatte gjør ofte en stor forskjell når det gjelder å etablere nye tiltak
 - Forskningspark, TTO osv.
- Administrativt personale kan nok også bidra til å demystifisere og ufarliggjøre noen av forventningene til innovasjon
 - I daglig kontakt med vitenskapelig ansatte
- Behøves det for innovasjon (og annet) mer personale i «hybride stillinger»?

Takk for oppmerksomheten og lykke til!

Handlingsplan for innovasjon, UHRs dokument om innovasjon og mye annet ligger på nettet